

Aztán egyszer fölébredtünk és úgy néztünk egymás szemébe mint az idegenek. Az élet pedig csak azoknak adja magát, kik megalázzák az ő mulandó fejüket. És megaláztam magam, lemondtam az örökről, mert az élet nem ad örököszt, az élet változást ad, szomorút és ujjongót. Mentem, hogy előről kezdjem. Megnyugvást akartam és már azt sem bántam, ha a nyugtalanságban kell megnyugodnom. És vezetett az élet az észhez ismét. Én nevettem, emlékeztem még, hogy jártam vele először. Az ész fölháborodva nézett: „Dőre állat, hiszen az én segítségemmel emlékezel”. Minden összekuszálódott bennem és rohantam tovább. De a csók ételszagúan fogadott és meg sem ízlelhettem. A szerelmesem kezében pénzeszacskó csörrent és álmaim netovábbján ott találtam az elmúlás fakó színét. Részegen haraptam a nő húsába és azt ordította fülembe, hogy másnap már nem fogom harapni. Az ész bosszúja lehetett ez, üldözött, mert megvettem, pedig ő hatalmas, ő értette meg, mit jelent az ordítás. S ahogy azt megértettem, elszökött mellőlem az élet. Végeznem kellett az aggyal, el, ki vele, az életet hívom ide, magam mellé, örökre. Az élet jött és így beszélt: „Én nem magyarázok, az ész teszi azt, kit megsértettél. Az ész nem bocsát meg soha, én megbocsátok. Én nem tudok, én vagyok. Ha hívtál, mindig ott voltam, ha adhattam, mindig adtam”. Kértem, venné el az eszem. Bődületes röhögés felelt, minden zúgott belé és elszédültem. Aztán nem tudok egyebet örült zürzavarnál és egy pisztolynál. Most itt fekszem, holt vagyok, okosodjék ki rajtam, aki tud.”

Lázasan kapkodtam ide-oda, majd az írásra, majd a halottra néztem, s egyszerre átégette a festemet egy írtó nagy kényszerűség, lehajoltam, fölemeltem a hullát s az arcába néztem.

„Nem!!” ordítottam, hogy még most is vési az agyamat, s rohantam úttalan a lejtőn, míg össze nem estem. Az én arcom volt.

Ilyen az élet!

Színmű kilenc képben.

Irta: Frank Wedekind. — Fordította: Orbók Atilla.

A verses rész Ligeti Ernő munkája.

(Folytatás.)

NEGVEDIK KÉP.

Tárgyalóterem.

(Egy középső asztalnál ül a főbíró, oldalán két bíróval. A terem jobboldalán, emelvényen ül a királyi ügyész, a baloldalon pedig, szintén emelvényen, a védőügyvéd. A jobboldalon, a háttérben, a bírósági tollnok mellett ül Alma hercegnő mint irnok. Előtte hever a jegyzőkönyv. Baloldalt az előtérben egy padon ül Pandolfo mester és segédei. Ugyanott a mellékszoba ajtaját alabárdosok őrzik. A terem felemelt háttérét, az oszlopos mellékcarnokot hallgatóság tölti meg.)

FŐBÍRÓ: Megnyitom a tárgyalást a legfőbb bíró, őfelsége, a király nevében. Az első szó a vád előterjesztőjét, Silvio Andreotti urat, a jogtudományok doktorát, a királyi ügyészt illeti.

A KIRÁLYI ÜGYÉSZ: Fennkölt lelkű, nagy Pietro királyunk megengedte, hogy Perugia polgárai a törvényszék tárgyalásait meghallgathassák és ezáltal meggyőződjenek a bíráskodás részrehajlatlanságáról. Azonban tekintettel kell lennünk ezúttal a tárgyalandó bűntény súlyos voltára s kérem a bíróságot, hogy zárja ki a hallgatóságot és kimélje meg a közönséget attól a határozottan borzalmas benyomástól, melyet a sorra kerülő bűncselekmény tárgyalása keltene.

FŐBÍRÓ: A kiváló ügyész úr előterjesztésének hely adatik. (Az alabárdosok kiszorítják a teremből a hallgatóságot.)

FŐBÍRÓ: Nagy Pietro királyunk bölcs intézkedése folytán, a bírósághoz lett honossá tárgyalásainkon, hogy minden vádlott mellé, bármily országba való legyen is az illető, városunk költségére jogismerő védő adassék. Corrado Ezzelino úr, a jogtudományok doktora és tanára ajánlkozott ezúttal a védelem teljesítésére. Most pedig a bírósági tollnok, Matteo Nerli úrnak adom át a szót, külön kérésére.

A TOLLNOK: Érdemes és bölcs bírák! A

görcs, amely a törvény szolgálatában eltöltött sok évi fáradhatatlan tevékenységem folytán jobbomat megbénítja, nem engedi, hogy ama szerencsében részesüljek, miszerint a mai tárgyalás jegyzőkönyvét sajátkezűleg vezesse. Ime, itt van oldalamon irnokom, akit nagyon megkedveltem élénk eszéért és aki fiatal kora ellenére is nagy szeretettel foglalkozik a jogismeretekkel. Kérem, hogy ura felügyelete és vezetése mellett ő írassa a jegyzőkönyvet.

FŐBÍRÓ: Kivánságod teljesítve van, Matteo mester. A tanuk, akiket beidéztünk, személyesen megjelentek. Vezessétek be a vádlottat. (A királyt az alabárdosok bevezetik a mellékszobából. Alma hercegnő, mikor megpillantja atyját, hevesen összerezzen, de erőt vesz magán és írszereit rendezgeti.)

FŐBÍRÓ: Te Ludovicusnak nevezed magadat s ennek előtte Baschiban marhák őrzésével foglalkoztál. A crimen laese majestatis-sal vagy vádolva, amelyet már elődeinknek, a rómaiaknak törvénykezése is nehéz büntetésekkel torolt meg. Ez a felségsértés, vagy jobban mondva a felszentelt király személyének megbántása. Elismered bűnös voltodat?

A KIRÁLY: Igen.

A TOLLNOK: Azt mondta, hogy „igen!” Felírni, fiam! Pontosan ird fel!

FŐBÍRÓ: Négy kifogástalan tanu megegyező vallomása szerint ezeket mondtad: „Háromszoros átok a királyra! Hóhérbárd alatt hulljon le a király feje!”

A KIRÁLY: Igen, azt mondtam.

A TOLLNOK (Almához): „Igen, azt mondtam.” Jézus Mária, egy tinta poca! Fiam, mi az ördög van veled?!

FŐBÍRÓ: Add elő védelmedet.

A KIRÁLY: Nincs semmi.

MICHELE: Semmivel sem védekezik. Hallottátok? Semmivel sem.

PANDOLFO: Engem akart undok módon megbosszulni, azért átkozódott. Tönkre akarta tenni családomat és üzletemet.

FŐBÍRÓ: Csend, a tanuk padján! Nos, mit hozhatsz fel védelmedre?

A KIRÁLY: Semmit. Az isteni felség után bizonyára a királyi felség áll a legmagasab-

ban. Azonban amily kevésbé fájhattak az isteni felségnek az emberiség átkai, épp oly kevésbé okozhatnak azok szenvedést a királyi felségnek. Kisebbsítheti-e az az Istent, ha a gyarló emberiség kijelenti: nem hiszek már benned! És kisebbsítheti-e a királyi felséget az, ha az emberek kimondják: nem engedelmeskedünk neki ezen túl! Isten a gyarlók módjára, lent a földön járt s a hitvány emberiség azt hitte, hogy megölheti őt. Éppen így hiheti a gyöngé emberiség, hogy akár el is űzheti a királyt. De ő ott marad, ahol volt. Ha oda is kiáltják, hogy hulljon le hóhérbárd alatt a feje, mit árt az neki? Ezért gondolom, hogy a felségsértés büntette, melyet, — nyíltan bevallom, — elkövettem, bármennyire is elítélendő, azért a királyra nézve sokkal jelentéktelenebb eset, semhogy szüksége lenne neki a bosszúra, de egyúttal sokkal borzalmasabb büntettnék látszik, semhogy gyöngé ember büntetethetné. Hiszen az ember hatalma nem terjedhet tovább az életnél és a halálnál s kérdés, hogy a nyomorult vádlott nem fogja-e a halált szenvedései megváltásának tekinteni? Ezeket az okokat azért hoztam fel, hogy bíráim lássák: vétkemért nem szabhatnak reám büntetést. (Általános visszatetszés és zúgás.) Most pedig engedje meg, igen tisztelt főbíró úr, hogy felhozzam azokat a szent érveket, melyek a legszigorúbb emberi igazságszolgáltatás mellett szólnak.

NOÉ: Úgy-e mindjárt mondtam, hogy ez a fickó tisztára bolond!

FŐBÍRÓ (a tanukra szól): Csönd! (A királyhoz.) Beszélj tovább.

A KIRÁLY: A királyi felségnek szavaim nem árhattak az emberi értelemnek megfelelően, amint azt ki is mutattam. De sajnós, a királyi hatalomba vetett bizalom után a gondviselésbe vetett bizalom a legmagasabb és a legszen-
tebb birtoka a gyöngé embernek. Ami örök igazságot megtudtak az embernek fiai végtelen idők óta, amelyek ellen büntetlenül nem vétkezhetik senki, legyen az uralkodó, vagy rabszolga az isten szent oltalma alá helyezték. És azt, ami festüket, vagyonukat és munkájuk gyümölcsét illette, elődeik bölcsességébe vetett gyermeki bizalmuk folytán a királyra bízta. A gyöngé ember királyában látja bol-

dogsága megszemélyesítőjét és aki ezt a megszemélyesítőt megbántja, az elveszi az ember bátorságát a munkára és az éjszakák nyugalmát. Ebben a bűnben sokkal inkább bűnös vagyok, semhogy azt az emberi igazságszolgáltatás mérlegelhetné. Lehetetlen, hogy a büntetés, mellyel sújtani fognak, súlyosságával megfelelő legyen. Törjön bár életem ellen, vagy legyen akármilyen, mindegy, mert úgy fogom fogadni bírám kezéből, mint isteni kegyelmet.

A FŐBÍRÓ: Urad, drága és szeretett királyunk kegye jogismerő védőt rendelt számodra. Az érdemes Corrado Ezzelino urat, a jogtudományok doktorát és tanárát illeti a szó.

A VÉDŐ (felemelkedik): Bölcs és igazságos és mélyen tisztelt bírák! Engedjék meg, hogy először is derék és érdemes polgártársunkról, Cezare Pandolfo mesterről szóljak néhány szót. Ott látjuk őt a tanuk padján, megtörve a büntény miatt, melyet fedele alatt követtek el. Mindnyájan ismerjük tisztelt egybegyűlteket, derekas gondolkodását és kitűnő szakértelmét. Azt hiszem, hogy az önök nevében is biztosíthatom Pandolfo mestert, hogy senkinek sem juthat eszébe a házában lejátszódott bünténnyel kapcsolatba hozni fiszteleteméltó nevét. (Pandolfo és segédei zokognak.) Ami a vádlottat illeti, aki szomorú kötelességem védelmezni, szemmeláthatóan züllött egyén, aki méltóbb mélységes megvetésünkre, sokkal inkább, mint a magasztos római jog szabályai szerint hozandó ítéletre. Oh, bírák, hagyjátok, hogy az írás szent szava váljon valóvá eme emberi sőpredék esetében s ne vessetek gyöngyöt a disznók közé! Emez ember szellemi és testi sülyedségét ne magasztaljuk fel avval, hogy az igazság mérlegét érdekében megbillentsük és az igazságszolgáltatás rendszeres funkcióját alkalmazzuk reá, mireánk nézve is dehonesztáló lenne. Kérlek titeket bölcs bírák, hogy elégedjete meg hamarosan a megveretés büntetésével. Azonban, ha nektek, bölcs bírák, nem lenne elegendő a megbotoztatás, úgy az ítéletet ki lehetne avval egészíteni, hogy a vádlott pellengéren álljon három napig Perugia piacán.

A FŐBÍRÓ: A szó a királyi ügyészt, Silvio Andreotti urat, a mindkét jog tudorát illeti.

A KIRÁLYI ÜGYÉSZ (aki az egész tárgyalás folyama alatt ásítózva és nyögve fészkelődött széken)! Mélyen tisztelt bírák! A vádlott, amint érdemes és kitűnő kartársunk, Corrado Ezzelino urunk kitűnő védőbeszédében kimutatta, egy erkölcsileg teljesen romlott egyén s drága emberi közösségünk sőpredéke; egy individuum, kinek morális züllöttsége példátlan, de mindamellett nem tagadhatok meg tőle egy bizonyos fokú szellemi leleményességet, hogy úgy mondjam, paraszti ravaszságot. Erre a parasztfurfangra mutatnak elmondott szavai, valamint az a tény, hogy ítéletünket kedvező benyomásokkal akarta befolyásolni ama eljárásával, hogy tettét nem is próbálta tagadni. Ha most aztán ez az emberileg a legmélyebbre sülyedt egyén ilyen büntetést követ el, akkor nem lehet őt embernek tekinteni, hanem vadállatnak és mint ilyen, (amint a vádlott, azon szándékkal emelte ki, hogy ítélő erőnket a maga javára fordítsa,) azon drága emberi közösségünknek legádázabb ellensége, amelynek megvédelmezésére mi vagyunk itt a hivatottak. Egy ilyen vadállat aljassága és közveszélyessége mián nem érdemel mást, mint-hogy halállal pusztítsák el őt a föld színéről.

A FŐBÍRÓ: Ludovicus, vádlott, van-e erre valami mondani valód?

A KIRÁLY: Nincsen.

A FŐBÍRÓ: A tanuk elmehetnek! A bíróság visszavonul ítélethozatalra a tanácssteremben. (A tanuk, a bírák és a királyi ügyész kivonulnak.)

A TOLLNOK (összecsapja feje felett a kezét és rászól Almára, aki sirva a jegyzőkönyvre borúlt): Szentséges szent isten anyja, Mária, ne hagyj el! Ez a marha fickó belebőgött a törvénytörési protokolumomba! Egy betűt sem lehet elolvasni! A lapok összeragadtak!

ALMA (zokogva): Oh, Istenem, ő ártatlan! Tudom, hogy ő ártatlan!

A TOLLNOK: Mit törődöl vele, hogy bűnös-e, vagy ártatlan? Az ő fejét ütök le, vagy a tiédet?!

A KIRÁLY (aki még mindig ott áll egyedül a terem közepén elfordulva, de nyomatékka szól): Ezek voltak szavaim: És hulljon le végre a király feje hohérbárd alatt, Perugia piacán!

A TOLLNOK: No hallod, hogy milyen ártatlan?!

ALMA (felemelkedik és áhítatosan imádkozik összetett kezekkel): Menybéli, szentséges Isten, ki könnyörületes vagy a szegényekhez és nyomorultakhoz, óvj meg minket attól!

A TOLLNOK: No, látod derék fiú vagy és helyén van a szived! A főrvényszéki tárgyaláshoz persze jó ideig nem hozlak magammal. Otthon majd újból össze kell állítanod a jegyzőkönyvet emlékezetből. Többet fogsz mellette tanulni, mintha az egész Corpus Jurist áttanulmányoznád.

A VÉDŐ (aki, miután a bírák kivonultak, egy csomagot szedett ki asztala alól. Abból maga elé rakta az elemőzsiát s egy poharat. Egy kulacsot a talárjából húzott elő. Eszik-iszik.) Na, Gigi, hát nem cicerói beszéd volt az, amelyet érdeklében mondtam? De mit tudsz te Ciceroról? Megengeded ugye, hogy megreggelizzem. Eredetileg az volt a szándékom, hogy beszédembe egy kis curriculum vitae-t fűzzek marhapásztorkodásod és satöbbinek eleven leírásaként. Azonban Gigi, őszintén szólva, azt hiszem ez neked azoknál (kifelé mutat) a marháknál nem sokat használt volna!

A KIRÁLY: Köszönöm fáradozását érdemes Ezzelino doktor! (A bírák visszatérnek a tanács-teremből és helyeiket elfoglalják.)

FŐBÍRÓ (egy aktát olvas): Ludovicus, vádlott, eddig szabóinas Perugiában, azelőtt marhapásztor Baschiban, a király megszentelt személye ellen elkövetett sértéssel vádoltatott és ezen büntetben az egybehangzó tanuvallomások, valamint saját beismerése alapján bűnösnek találta: A vádlott, tekintettel bűntetlen előéletére, valamint beismerő vallomásátételére, kétévi börtönre,...

ALMA (visszafojtott kiáltás tör ki belőle).

A TOLLNOK: Gyerek, fogd be a szádat, mikor a bíró beszél!

A FŐBÍRÓ: ... valamint összes polgári jogainak és tisztségeinek fizévi elvesztésére ítéltetik és végül száműzetik Perugia városából egész élete fogytáig s amennyiben visszatérne, halálbüntetés vár rá.

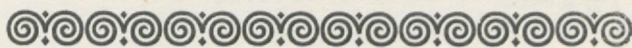
A TOLLNOK (Almához): Irjad, fiam! Irjad! Ez a legfontosabb!

A FŐBÍRÓ (tovább olvas): Tekintettel arra a tényre, hogy a vádlott bűne megbánásának legkisebb jelét sem mutatta, az ítélet oly

irányban súlyosbíttatott, hogy kétévi börtönbüntetését a legszigorúbb magánzárkában kell töltenie. Őfelsége a király nevében, az Úr ezernégyszázkilencvenkilencedik évében, augusztus hó harmadik napján. (Az örökhöz.) A foglyot vezessétek el! (Felemelkedik. A bírákhoz.) Ezzel a mai ülést berekesztem.

(Függöny.)

(Folytatás következik.)

Piros misék.

Vannak misék — pirosuló nagymisék —
Az életünkön úgy suhannak át
Mint sok, szomorú tavaszéji álom
... s mi viszünk nekik zsoltárt és imát.

Misék, misék éjféli nagymisék
Csókunk színeit ellopják puhán
És elvesztjük az ajkunk kincseit
Sok, sok pirosuló misés éjszakán.

És nagy a misék éji temploma
És sok benne az oltár és kereszt —
S amíg fölbúg az életorgona
Mi áldozunk — s a lelkünk vész oda.

*

Vers.

Hajtjuk az éltünk, mint gályát a rab
A múlt s jövő hatalmas evezőnk
Kis akarások, szenvedések vágyak
Úsznak körül mint szírt fokát a hab.

S evezünk sajgó életvizeken
Megtörnek az órák bárkáink falán,
Egypár színes perc kísér el csupán,
Mert célunk semmi — utunk végtelen...

Néha csókvizek fölé hajt a szél
S míg mélyre merjük vágó ajakunk
Fölénk borúl sok síkló pillanat.